

23 mars 2023 kl. 04:00

Debatt

Cancerpatienter drabbas när vårdens medarbetare nekats specialistutbildning

Enligt EU:s strålskyddsdirektiv behövs specialistutbildade sjukhusfysiker för en fullgod patientsäkerhet. Men tio år efter att direktivet trädde i kraft uppfyller Sverige inte kraven, skriver Patriq Fagerstedt, förbundsordförande Naturvetarna, tillsammans med sjukhusfysikerna Marie-Louise Aurumskjöld och Åsa Palm.

Tillgången på utrustning för strålbehandling gör att patienterna får vänta längre, menar debattörerna. Foto: Claudio Bresciani/TT

Naturvetarna, Svensk förening för radiofysik och Svenska sjukhusfysikerförbundet

Se undertecknarna i rutan nedan

Detta är en opinionsartikel som speglar skribentens åsikter.

Samtliga debattörer

Marie-Louise Aurumskjöld

Leg. sjukhusfysiker, Med dr., Skånes universitetssjukhus Lund, ordförande Svenska

Visa mer

Det finns omkring 600 legitimerade sjukhusfysiker i Sverige. De flesta arbetar i hälso- och sjukvården med diagnostik och behandling. Sjukhusfysiker ansvarar också för strålskyddet i vården. Avancerade behandlingar med joniserande strålning förutsätter ett gediget säkerhetsarbete. Joniserande strålning används bland annat inom röntgendiagnostik, strålbehandling av cancer och nuklearmedicin där radioaktiva läkemedel används för diagnostik och behandling.

Svårt att hitta rätt kompetens

Flera samhällskritiska verksamheter är beroende av sjukhusfysikers kompetens. Exempelvis för utveckling av nya medicintekniska produkter samt metoder för undersökning och behandling. De bistår myndigheter och företag som experter inom strålskydd och ingår ofta i regionernas beredskapsgrupper för radiakolyckor.

Samtidigt är det svårt att rekrytera erfarna medarbetare. Detta gör behovet av en reglerad specialistutbildning för sjukhusfysiker än mer angelägen.

EU:s strålskyddsdirektiv understryker betydelsen av en hög kompetensnivå hos dem som arbetar med radioaktiva ämnen och utrustning som avger joniserande strålning inom sjukvården. Av patientsäkerhetslagen framgår att en legitimerad läkare, sjukhusfysiker eller tandläkare som har fullgjort vidareutbildning efter grundexamen ska kunna ansöka och få bevis om specialistkompetens.

Moment 22 för sjukhusfysiker

För läkare och tandläkare finns sedan länge en reglerad specialiseringstjänstgöring och möjlighet att ansöka om specialistkompetens. När strålskyddsdirektivet skulle införlivas i svensk lagstiftning förordade Strålsäkerhetsmyndigheten motsvarande specialistutbildning för sjukhusfysiker.

En grundutbildning kan omöjligen täcka in alla de aspekter som behövs i en profession, det måste vara möjligt att utvecklas i yrket. Ungefär en tredjedel av sjukhusfysikerna har därför valt att gå en oreglerad vidareutbildning som drivs av professionen och den vetenskapliga organisationen. I dagsläget går den på sparlåga i många regioner i väntan på införandet av en utlovad reglerad specialistutbildning.

Det skapar ett moment 22. I brist på en reglerad specialistutbildning kan sjukhusfysiker inte få bevis på sin specialistkompetens, trots att detta strider mot

66

I brist på en reglerad specialistutbildning kan sjukhusfysiker inte få bevis på sin specialistkompetens, trots att detta strider mot både EU-rätt och svensk lagstiftning.

både EU-rätt och svensk lagstiftning. Eftersom Socialstyrelsen inte utfärdar bevis om specialistkompetens för sjukhusfysiker efterlevs inte patientsäkerhetslagen.

Ny teknik når inte Sverige

Vi har en avancerad och modern hälso- och sjukvård i Sverige som bygger på förebyggande insatser för att minimera risker. Människor ska kunna känna sig trygga i mötet med vården, och medarbetarna i vården ska kunna känna sig trygga på sin arbetsplats.

Fram till millennieskiftet var svensk strålbehandling ledande i Europa. I dag brottas man med rekryteringsproblem och minskad forskningsaktivitet. En [benchmarkingstudie](#) från 2022 visar att Sverige har halkat efter våra nordiska grannländer. Ny teknik och nya behandlingsmetoder sprids betydligt långsammare i Sverige, och tillgången på utrustning är sämre. Det drabbar cancerpatienter genom långa väntetider.

Nu har det snart gått tre år sedan Socialstyrelsen fick i uppdrag av att ta fram två olika förslag på utformning av en vidareutbildning för sjukhusfysiker i enlighet med kraven i strålskyddsdirektivet. Uppdraget redovisades i juni 2020 men frågan ligger fortfarande hos regeringen. Vi har upprepade gånger försökt få ett besked om planen framåt och fått till svar att ärendet bereds. Pandemin var en legitim ursäkt. Vårt EU-ordförandeskap är det inte. Nu är det hög tid att regeringen prioriterar detta.

 POLITIK PÅ ALLVAR

Få GRATIS nyheter och en daglig politisk överblick från Altinget

E-post

Registrera dig